

INNLEDNING

Kronologisk gjennomgang av prosjektet POESIFORSTAND

1. SAMLING

TIRSDAG\ONSDAG 16-17.10.01

Gunnhild og Pedro startet timen med å snakke om lesning, om hvor lesningen starter og hvordan dette fenomenet åpenbarte seg for deres del. Et kompendium ble delt ut, der G og P presenterte noen av sine favorittpoeter, både norske og utenlandske. Det ble også lagt vekt på å snakke med elevene om lesning, om hvilke typer litteratur de var vant til å lese, og om de evt. hadde et forhold til det å lese samtidslyrikk. Det viste seg at de aller fleste var lesende mennesker, og romaner var hovedsakelig det de var mest kjent med.

Deres kjennskap til moderne poesi var så å si minimal. G og P snakket om den moderne lyrikkens muligheter, dets mangetydige uttrykksmåter og forsøkte (gjennom bruk av kompendiet) å vise til ulike lyriske stemmer; Leonard Cohen, Rune Christiansen, Lars Saabye Christensen, Morten Øen, Lars Mikael Raataamaa, Fredrik Nyberg, William Burroughs, Richard Broughtigan, Olav H. Hauge, Appolinaire, m.f.

Siste del av timen ble brukt til opplesning, der G og P, snakket om deres eget forfatterskap, arbeidsmetoder, osv, og dessuten leste opp fra bøkene.

På denne måten ble prosjektet presentert. Det ble gjort klart at målet med kurset var å åpne noen dører som elevene kanskje ikke visste fantes; vi skulle kaste oss ut i lyrikklesning og presiserte at for at dette skulle kunne være fruktbart, så måtte man nullstille lesningen, og kanskje aller helst; lære å lese på nytt.

2. SAMLING

23\24.10.01

Forfatterbesøk av Nils Øyvind Haagenen som kom for å snakke om Beat-Poesien.

Hensikten var å kunne presentere en type poesi, en type litteratur som kunne virke fremmed og likevel familiær. Noe som kunne appellere til ungdom og likevel være intelligent og full av kraft. Haagenen snakket om litteratur og om biografier; han snakket om Jack Kerouack og den amerikanske drømmen, om jazzens improvisasjonsmodell som inspirator for en kraftfull og usensurert prosa; om rytmen og rastløsheten, om en ikke-akademisk, ikke-analytisk litteratur; om ærligheten i skriften til Ginsberg, om sosiale, politiske og seksuelle programmer i diktningen, om motkulturen og dens vilje til å forandre verden gjennom poesi; om subkulturelle fenomener og hvordan Beat poesien kan finnes igjen i Bob Dylan sine 60-talls verk, i Jan Erik Volds poetikk og motsatt; hvordan vi kan se på surrealistene som beat-poeter og til og med Kristiania-bohemien.

Denne typen råhet appellerer til de unge, tenkte vi.

3. SAMLING

30\31.10.01

I forlengelsen av Nils Øyvinds blikk på beat-poesien som motkulturelt fenomen, ville vi se nærmere på surrealismen\dadaismen. Vi snakket om viljen til å oppløse dagligspråket som et av de viktigste problemene i den moderne lyrikken, og forsøkte å vise hvorfor dette ble nødvendig. Vi forsøkte å kartlegge visse litterære og historiske tendenser som kulminerte i avantgardistiske bevegelser, og knyttet dette ikke utelukkende til litterære uttrykk, men også til andre disipliner f.eks fotografi, malerkunst, musikk osv. Vi gikk også igjennom leksikalske definisjoner av viktige elementer i den surrealistiske\dadaistiske diktningen; automatskrift, collage osv. Den siste timen ble brukt til å utføre klippe og lime-eksperimenter for å understreke viktigheten av ekstrem språkbevissthet når det gjelder moderne poesi. Dette viste seg å bli det man rett og slett kaller et sjakktrekk; disse øvelsene ga dem muligheten til å se at de foretrakk visse ord fremfor andre, at det var mulig å skrive dikt uten å måtte vente på *inspirasjon*, og at diktning i stor grad dreier seg om å lese og sette sammen det leste på nytt. Gjennomgangen av modernismen og klippe og lime eksperimentene var gode innganger til en annen type tekstforståelse enn den de hadde fra før av, en ny lese måte.

Vi vet (fra sikre kilder) at flere av elevene i ettertid har arrangert slike kaoskvelder for vennene sine. Så.

Siste del av annen time ble brukt til å lese fire dikt av Torild Wardenær, som kom til å bli vår neste gjest. Siden surrealisme og motspråk er viktige ingredienser i hennes diktning passet dette utmerket etter en slik time. Det viste seg under lesningen av hennes dikt at elevene leser på en annen måte allerede, at de peker på visse kvaliteter som er helt essensielle ved poesien.

Noe av det fineste som skjedde: en av jentene leser et dikt av Wardenær, ser på det, gjentar en av setningene og sier at hun ikke vet hva det betyr, men at hun liker det veldig godt, at det sier noe likevel. Og vi, tenker vi, vi er i gang.

4. SAMLING

6\7.11.01

Forfatterbesøk av Torild Wardenær.

Torild Wardenær snakket om forfatterens kreative prosess. Om hvilke grep det er mulig for en forfatter å jobbe med under en skriveprosess; hvor man henter inspirasjon fra, hva slags vilje som ligger bak et skrivearbeid. Også hun hadde satt sammen et lite kompendium til elevene, som inneholdt bl.a; Paul Celan (- om hvordan det er mulig å språkliggjøre ekstreme opplevelser, tristheter osv. jf. Adornos *kan man skrive dikt etter Auschwitz*), Henri Michaux (-

om underliggjøringen i litteraturen; en kort og oversiktlig gjennomgang av strukturalismen og andre sentrale problemstillinger innenfor litteraturteorien) og dessuten fire av sine egne dikt (som vi hadde lest på forhånd). Hun snakket om surrealistiske impulser, om diktning som motspråk, som politisk handling, noe aktivt og levende i forhold til det *automatiserte* dagligspråket. Hun snakket også om div. Persepsjonsmodeller fra psykologien, automatskriften, og valgte å avslutte timene med å dele ut en appelsin til hver av elevene, med klar formaning om å kjenne etter, lukte, klore, bite, for siden å skrive det ned.

Torild Wardenær klarte, på en enkel og pedagogisk måte, å snakke om ganske tunge og vanskelige emner. Ved hjelp av over-head illustrasjoner, gjennom å snakke om poesien som noe levende og pustende, klarte hun å nå igjennom til elevene uten å bli for teoretisk, selv om de tingene hun snakket om lett kunne vippet over til å bli for *akademiske*.

Skriveøvelsen var dessuten en suksess, da dette atter en gang ga elevene mulighetene til å se nærmere på sitt eget språk, på hva slags valg man hele tiden må ta når man arbeider med poesi.

Torild Wardenær skulle også ha en opplesning dagen etter (Poesidagen på Forfattersleppet, i regi av NFS) sammen med flere andre poeter (bla Nora Simohjell og Øyvind Rimbereid) og vi tenkte at det hadde vært fint for elevene å oppleve poesi også i en slik setting; vi delte derfor ut 28 billetter til opplesningen dagen etter.

5. SAMLING

13\14.11.01

Etter å ha lagt et grunnlag for en annen type lesning enn den tradisjonelle skole-lyrikk-lesningen, fant vi ut at det var på tide å lese komparativt. Hensikten var å se om elevene var i stand til å lese to vidt forskjellige poeter (Lars Saabye Christensen og Tor Ulven), se etter noen av de tingene vi og gjesteforfatterene hadde snakket om, og utsette dem for den vanskelige oppgaven det er å måtte snakke om poesi.

Det ble delt ut kopier av 6 dikt av LSC, hentet fra forskjellige steder i forfatterskapet, og tre sider Tor Ulven, alt fra samlingen SØPPELSOLEN.

Grunnen til at valget falt på disse to som grunnlag for den ønskede lesningen, er flere. LSC er en forfatter de fleste har lest romaner av, han representerer en poetisk tradisjon som ikke primært er språklig basert, dvs at den ikke hovedsakelig arbeider med språkproblemer; Tor Ulven arbeider med språk og språklighet på en annen måte enn LSC, og dessuten; det finnes grunntoner hos begge poeter som er såpass vesensforskjellige at det blir interessant å lese de opp mot hverandre.

Intuitivt var det LSC som fenget mest, og Tor Ulven ble for mange veldig tung, mørk og vanskelig å *forstå*. Utfra elevenes lesning og preferanser, havnet vi i en dialog om *gjenkjennelse* som kriterium for lesningen og *fremmedgjøring* som poetisk våpen. Spesielt interessant var det å lese to dikt om døden, der LSC velger å fokusere på minner og minnes mekanismer, mens Tor Ulven velger seg andre perspektiver: Historien; det i deg som spiser deg opp, støvet, tiden.

Spesielt artig var det for P og G da en av guttene forklarer for gruppen at Tor Ulven, *jo da, det er fine skriblerier det*, men han ville nå ikke kalt det for dikt.

Elevene viser vilje til å vilje inn i tekstene og forsøker å finne ut av tekstene på deres egne premisser; flere og flere ganger møter man utsagn av typen *jeg synes det er kjempefint, men jeg forstår ikke hva han mener*. Og vi spør; hva er fint ? Hvorfor er det fint ? hvor havner du etter å lest en sånn linje ? Og vi sier : poesi skal ikke primært forstås slik man forstår en roman eller en tv-serie; poesi må leses med noe annet enn øynene og hodet: poesien er de gales språk.

6. SAMLING

20\21.11.01

Forfatterbesøk av Frode Grytten; om pop-lyrikken.

Ideen med å ha en hel sesjon med vekt på poplyrikk stammer fra den overbevisning om at også rocken har utviklet sin egen lyriske form, og dessuten; veldig mange poeter i dag har like mye av sin dannelselse i rockemusikken som i en mer tradisjonell litteraturverden. Det finnes ingen andre forfattere her til lands enn FG som så til de grader har gjort popmusikkens uttrykk til sitt fremste litterære element. FG er ikke poet, men bedre enn noen andre kunne han avdekke visse sider av popmusikken; ordene.

FG snakket om hans egen musikalske og litterære oppvåkning. Han fortalte om da rocken kom til Odda og nærmet seg på mange måter det Nils Øyvind Haagenen hadde snakket om mange uker tidligere; om ærligheten, det rastløse i det å være ung, rockelyrikkens inntog i et liv som noe befriende, noe som åpner dører og viser deg ting du kanskje fornemmet, men som ingen hadde kunnet vise deg. Han hadde satt sammen et lite kompendium med sangtekster som man kunne følge mens han spilte musikken over anlegget; Smiths (Morrisseys Oscar Wilde-fasinasjon, spissformuleringen, den ironiske distansen, outsiders skrifter), Madonna (eks. på konsumpopens likhet til f.eks den skandinaviske dansebandtradisjonen når det gjelder det lyriske) Lucinda Williams (den banale kjærlighetsteksten som bærende element, popmusikkens arbeid med klisjeer og fraser), Jim White (storytelling, episk sangtradisjon jf. Springsteen, Tom Waits, Dylan mf.), Marvin Gaye (soulmusikkens tradisjon, seksualitet og politisk bevissthet).

Også under FG fikk man snakket om tradisjon, om like impulser i forskjellige epoker (jazzen etter krigen - dylan og da rocken ble voksen på 60 tallet - velvet underground og warhol, rock og kunst - punken i england 76-79 - punken i usa på begynnelsen av 90-tallet med nirvana, pixies, sonic youth osv.), om rockens mytologisering av geografien (Springsteens New Jersey, Håkan Hellstrøms Gøteborg, Lou Reeds New York etc.) og litteraturens ekvivalenter (Garcia Marquez' Macondo, Faulkners ----, LSC's Oslo, Hans Herbjørnsrud osv).

Det ble kjøpt inn 28 eks. av Geir Gulliksen' s voksne dikt, som vi delte ut og ba elevene lese i sin helhet.

7. SAMLING

27\28.11.01

Hensikten med å dele ut VOKSNE DIKT var at elevene ikke bare skulle forholde seg til enkeltdigt, men også lære å se diktsamlinger som *bøker*.

VOKSNE DIKT ble lest og gjennomgått. Det viste seg at mange synes det var vanskelig å lese en hel bok med dikt, først og fremst fordi de syntes det var vanskelig å vite hvordan man skulle lese det hele. Timene ble derfor til lange samtaler; om hvilke deler som gjorde inntrykk og hvorfor; om hvorfor den første delens metadikt ikke fungerte; hvilke elementer som går igjen i boken, hvilke tematiske berøringer Gulliksen konsentrerer seg om; minnet og minnenes mekanisme under et skrivearbeid; hvordan det er mulig å jobbe med fiksjonaliserte biografier etc.

Vi oppfordret dessuten alle til å lese boken flere ganger før neste ukes forfatterbesøk av Geir Gulliksen. Vi gjentok dette til vi ble grønne i ansiktet; dikt er ikke prosa. Dikt kan ikke leses en gang, det må leses om og om igjen, først da kan man få øye på *det andre*.

8. SAMLING

5\6.12.01

Siden GG kun hadde anledning til å være her en dag, samlet vi sammen begge gruppene og valgte å bruke den andre dagen til å snakke med de av elevene som også skrev egne ting. En av jentene kom for å snakke litt om noen dikt hun tidligere hadde gitt til P og G; vi brukte tiden på å snakke om skriveprosesser, forlagsbransjen og hvordan denne fungerer i praksis, og også en god del om skrivekolene og pro og kontra.

Gulliksen snakket om forlagsbransjen og hans jobb som redaktør i forhold til den norske samtids poesien. Konkrete ting som hvordan en forlagsredaksjon jobber, hvor mange manuskripter en redaktør mottar hvert år, og hva man ser etter hos de håpefulle manusinnsenderne. Det dreiet seg mye om lesning og GG snakket om begreper som *ærlighet*, *berøring* og *henvendelse*.

Han leste opp en del ting fra voksne dikt og snakket litt om hva som var intensjonen med boken, hvordan boken hadde blitt skrevet og i forlengelsen av dette : om biografier og fiksjoner i diktingen, om jeg og *jeg*.

Så ble det juleferie.

9. SAMLING

15\16.01.02

Forfatterbesøk av Tone Hødnebo.

Tone Hødnebo leste opp store avsnitt fra et par av bøkene sine og forsøkte å forklare hvor ting kom fra. Hva som hadde satt i gang prosessene som senere ble avtegnet som dikt. Hun konsentrerte seg hovedsakelig om sitt eget forfatterskap, men snakket likevel om generelle problemstillinger. Om begeistringen for *ordet* og ikke historier; om behovet for en språklig inspirasjon, om å hente språk andre steder enn i litteraturen; om det poetiske språkets vertikalitet og om galskapens språk (et ikke-litterært uttrykk som nærmer seg det poetiske uttrykket). Hun snakket dessuten om skriveprosessen, om behovet for isolasjon under skrivearbeidet; om Emily Dickinson; å *glemme skrift for å kunne skrive*.

10. SAMLING

22\23.01.02

LITTERATUR KRITIKK

Utgangspunktet for denne samlingen var løst basert på lesningen av en artikkel av Erik Bjerck Hagen; HVA GJØR DEN GODE LITTERATUREN GOD.

I denne artikkelen leser han tre forskjellige romanåpninger og forsøker å si noe om de språklige kvalitetene som ligger i teksten og dessuten rangere dem; hvilken tekst er best og hvorfor.

I løpet av kurset oppdaget vi at mange av forfatterne som kom på besøk snakket om de samme tingene, selv om de alle snakket fra forskjellige ståsteder. Alle var innom begerper som *nødvendighet, trykk, kraft, ærlighet osv.* G og P forsøkte å snakke generelt om litteraturkritikkens historie og noen av dens viktigste problemområder. Det viste seg å være fortsettelsen på en dialog som hele tiden var tilstede under kurset, og derfor var disse samlingene noen av de aller fineste; det ble intense dialoger og diskusjoner, og dessuten gikk det både opp for oss og for elevene at vi faktisk hadde fordypet oss i et litterært univers fra dag 1, og at vi nå plutselig kunne snakke sammen på bakgrunn av mer eller mindre presise begrepsapparater som vi sammen hadde kommet frem til.

G og P plukket på forhånd ut 7 dikt av forskjellige poeter - både norske og utenlandske - og ba elevene lese de og siden velge det/de dikt(ene) de likte best og verst (: Georg Johannesen, Jan Erik Vold, Frank Kuppner, Rune Christiansen, Øyvind Berg, Silje Vethal, Ola Julen). Etterpå gikk vi igang med nærlesning og argumentasjon; det viste seg å være lite entydighet når det kom til preferanser, og elevene valgte ut og argumenterte for sin lesning.

Samtalen dreide seg om hvordan man gjennom lesning trener opp en estetisk dømmekraft. Om å trene seg i å lese, å vurdere poesien på poesiens egne premisser, om subjektiv kontra objektiv lesning, om anmelderi versus kritikk.

Overraskende mye god lesning fra elevene sin side må nevnes.

11. SAMLING

29\30.01.02

Forfatterbesøk av Gro Dahle.

Gro Dahle sitt opplegg var hovedsakelig konsentrert rundt skriveøvelser. Elevene fikk en del skriveoppgaver som skulle få de til trene opp sin egen skrift; hun snakket om begreper som *assosiativ skrift, automatskrift, bilde, metafor, allegori, fabel, allusjon osv.*, snakket om hvordan disse forskjellige uttrykkene ble brukt i hennes forfatterskap og deretter ga hun elevene korte oppgaver der de selv skulle få prøve ut diverse teknikker for skriving.

Disse samlingene utviklet seg til å bli verksteder der nokså mye tekst ble produsert og gjennomgått, og elevene synes nok det var artig å møte en person med så mye energi og formidlingsglede som Gro Dahle.

Skriveoppgavene og hennes tanker om forfatterens arbeidsprosess gjorde dessuten elevene klar over at det er mulig å bruke teknikker og diverse *innganger* til skrivning, at man - i likhet med lesningen og den estetiske vurderingssansen - langt på vei kan trene opp skrift også.

12. SAMLING

5\6.02.02

Den siste samlingen ble naturlig nok brukt til evaluering og oppsummering av kurset. Det ble delt ut skjemaer som elevene selv fylte ut (se vedlegg.) og det ble snakket om hva som hadde fungert\ikke fungert, om hva man kunne ha gjort annerledes osv.

Det ble også delt ut et avskjedskompendium, *FROM PEDRO AND GUNNHILD WITH LOVE* der vi valgte å presentere visse deler av samtidspoesien som vi ikke fikk tid til å gå igjennom; den såkalte franske *hvite* poesien (Anne Marie Albiach, Christophe Tarkos, Emmanuelle Hoquard osv.), noe svensk lyrikk (Fredrik Nyberg, Ulf Karl Olov Nilsson), norsk hermetisme (Lars R. Engebretsen, Kjersti Bronken Senderud, Ole Halvorsen), dessuten et par Sappfo fragmenter og litt annet snacks. Dette ble ikke lest eller gått igjennom, men bare gitt som en liten gave elevene kunne kose seg med en gang i fremtiden.

Ellers var alle litt triste og lei seg for at det hele var over og vi sa (alle sammen) at vi kom til å savne hverandre.

KONKLUSJON

Elevenes egne taler vel for seg selv, men det er allikevel på plass med et par kommentarer til kurset.

Da vi gikk i gang med prosjektet høsten 01, så vi for oss et sted der vi kunne møte unge mennesker som på en eller annen måte hadde interesse av litteratur, av lesning og språk, og ikke primært av poesi. Det viste seg å stemme. Nesten ingen hadde kjennskap til moderne poesi bortsett fra skolepensumets obligatoriske lesning (som jo som kjent lider av at de fleste norsklærerne i dette landet faktisk ikke har mere greie på samtidspoesi enn elevene de skal undervise). Dette visste vi på forhånd, men vi valgte likevel å legge liste nokså høyt; vi presiserte dette da vi gikk rundt på diverse skoler og presenterte prosjektet for elevene: dette var ikke et kurs for alle, men for spesielt interesserte. Ikke dermed sagt at vi med vilje ville gjøre ting vanskelige og hermetiske, men vi ville ikke for enhver pris forenkle poesien for å tekke til oss flest mulig elever.

Vårt hovedmål med prosjektet kan sies å være tredelt. 1) Vi ville åpne noen dører. Vi regnet med at de som kom allerede hadde dannet et grunnlag for lesning, og vi ville vise disse elevene at det fantes en levende og pulserende samtidspoesi. 2) Vi hadde et ønske om at sentrale problemer innenfor den moderne poesien skulle komme til elevene ikke i form av

forelesninger, men gjennom møter med levende forfattere og gjennom dialoger og diskusjoner. 3) Vi ville dessuten avlive noen myter; her skulle man peke på arbeidsprosesser og metoder, snakke om skriving som et arbeid, peke på inspirasjoner, historiske og litterære sammenhenger og tradisjoner. Vi ville vise frem poesien som noe relevant for unge mennesker og deres verden, vi ville få de til å forstå at poesien snakker om nåtiden, om vårt liv og denne verden. Dessuten ville vi vise dem at poesi er tøft, at å lese poesi er noe av det farligste du kan drive med.

Med hånden på hjertet og ikke lite stolte kan vi si at vi langt på vei lyktes i nå våre mål. Vi mistet nok noen på veien, men det hadde vi nok også regnet med. Likevel: det aller viktigste er at vi fikk presentert samtids poesien på en bred og generell måte, samtidig som vi også nærleste og hadde lange samtaler og diskusjoner. Forfatterbesøkene var uten unntak flotte opplevelser og ga elevene muligheten til å se annerledes på språk og språkarbeid. Vi la dessuten stor vekt på å skissere opp både historiske, politiske og litterære kontekster som fungerte som kulisser for lesningen; vi gjentok også dette til vi ble blå i ansiktet: å lese er å lese i forhold til noe annet, alltid.